

Bezoekadres
Stadhuis, Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Gemeente Amsterdam

Bestuursdienst

Directie Stedelijke Bestuursadvisering
Afdeling Fysieke Infrastructuur

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 020 552 9111
Fax 020 552 3426
www.amsterdam.nl

Retouradres: BDA, Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse
Binnenstad t.a.v.
Mw. E. Agtsteribbe en de hr. W. Schoonenberg
Sloterkade 21
1058 HE Amsterdam

Datum 16 november 2009
Ons kenmerk 2009 /8047
Uw kenmerk
Behandeld door L. Haanen
Doorkiesnummer 020 552 2816
E-mail lhaanen@bda.amsterdam.nl

Onderwerp

Geachte mevrouw Agtsteribbe en heer Schoonenberg,

Naar aanleiding van uw brief namens de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad, die u als raadsadres hebt ingediend, wil ik u, vooruitlopend op de behandeling ervan in de Gemeenteraad, alvast het volgende meedelen.

Als wethouder Verkeer en Monumenten ben ik op twee manieren zeer betrokken bij de Amsterdamse binnenstad. Enerzijds vanwege de aanleg van de Noord/Zuidlijn, die voor een goede bereikbaarheid gaat zorgen en anderzijds vanwege het grote aantal monumenten (en andere panden), dat langs de lijn ligt en onbeschadigd de aanleg van de Noord/Zuidlijn moet doorstaan.

Beide zaken wegen voor mij even zwaar.

Zoals u bekend is heeft de Projectorganisatie Noord/Zuidlijn uitgebreid overleg gevoerd met de heer Vermeer over het boorproces, de risico's en de beheersing ervan. Het contact verliep volgens de Projectorganisatie in een goede sfeer en volle openheid. De Projectorganisatie had graag nog even naar het concept advies van de heer Vermeer gekeken om hem te attenderen op enkele onzorgvuldigheden.

De risicoanalyse van de panden langs de lijn is juist toegespitst op de specifieke kenmerken van de Amsterdamse panden (relatief grote raamopeningen) en op het vervormingsgedrag. Dit heeft in al 1999 al geleid tot een specifiek voor Amsterdam ontwikkeld "schade-risico-classificatie -systeem". Daarnaast heeft er in de jaren 1998-2002 een grootschalig funderingsonderzoek plaatsgevonden waarin alle 1500 panden langs het boortracé zijn onderzocht. Daar waar de bestaande kwaliteit van de fundering te slecht werd beoordeeld heeft herstel plaatsgevonden. Er is dus al zeer goed gekeken naar het incasseringsvermogen van alle individuele panden. Deze gegevens zijn niet statisch, maar worden vóór de start van het boren opnieuw geactualiseerd. Het ontwerp en de uitvoeringsmethodiek van het boorproces zijn hierop al afgestemd.

Op een aantal specifieke locaties worden aanvullende maatregelen getroffen om de invloed van het boorproces te compenseren (compensation grouting, funderingsherstel, vriesscherm en versteviging kademuur Damrak).
De effecten van het boren zijn afhankelijk van verschillende variabelen zoals de diepteligging van de tunnels, de afstand van de boormachines tot de bebouwing, de staat van de bebouwing en de samenstelling van de ondergrond waar doorheen wordt geboord. Het boorproces wordt hierop afgestemd om de invloed ervan op de omgeving zoveel mogelijk te beperken. Kortom bij het boren onder de stad wordt maatwerk geleverd. Sinds 1996 zijn er zowel in theorie als in de praktijk diverse onderzoeken gedaan in binnen- en buitenland. Maar ook in Nederland is inmiddels al veel praktijkervaring opgedaan met het boren in een stedelijke omgeving en onder bebouwing door. In de Projectorganisatie zitten experts met grote ervaring op het gebied van boren. Daarnaast is een aantal internationaal erkende deskundigen bij de Noord/Zuidlijn betrokken, dat het project gevraagd en ongevraagd adviseert.

Overigens deel ik de eindconclusie van de heer Vermeer, dat schade die werkelijk zal ontstaan zal afhangen van de kwaliteit van de uitvoering. In dat licht kan ik u melden, dat genoemde externe deskundigen, het Projectcommissariaat en ook het gemeentebestuur zeer nauwlettend het boorproces zullen volgen.

Met vriendelijke groet,

Hans Gerson

Wethouder Verkeer en Monumenten

Vereniging
Vrienden van
de Amsterdamse
Binnenstad

gevestigd in het Aalsmeerder Veerhuis
Sloterkade 21 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 - 617 27 35, Fax 020 - 617 73 85
Email vvab@amsterdamsebinnenstad.nl
Website <http://www.amsterdamsebinnenstad.nl>
Postbank rek. nr. 1775369 - ABN-AMRO rek. nr. 41.18.45.306

Aan de Gemeenteraad van Amsterdam
Postbus 202
1000 AE Amsterdam

Betreft: Raadsadres Noord/Zuidlijn

Amsterdam, 11 november 2009

Geachte Raad,

Op 15 mei 2009 wendde onze vereniging zich, samen met de Bond Heemschut en het Genootschap Amstelodamum, zich tot het College van B & W met een brief waarin wij onze zorg uitspraken over de risico's van de aanleg van de Noord/Zuidlijn voor de monumenten langs het tracé van de nieuwe metrolijn, mede in het licht van de verzakkingen aan de Vijzelgracht. Wij noemden de aantasting van de historische binnenstad, die immers genomineerd is voor de Werelderfgoedlijst van de Unesco, onaanvaardbaar.

Op 25 juni vond een ledenvergadering van onze vereniging plaats, waarbij wethouder Gerson aanwezig was. De vergadering sprak uit dat het voorkomen van aantasting bij de verdere besluitvorming rond de Noord/Zuidlijn de eerste prioriteit dient te zijn. De vergadering sprak tevens uit dat het niet verantwoord is om door te gaan met de metroaanleg als nog niet duidelijk is (1) wat de risico's zijn, (2) welke maatregelen nodig zijn om die risico's te beheersen en (3) of er een professionele organisatie is om toereikend toezicht uit te oefenen. Naar het oordeel van de ledenvergadering is aan deze eisen op dit moment nog niet voldaan. Naar aanleiding van dit besluit van de ledenvergadering vonden enkele gesprekken plaats tussen de projectgroep Noord/Zuidlijn en onze vereniging, die aan Gerrit Vermeer van de Universiteit van Amsterdam heeft gevraagd daarbij aanwezig te zijn. Dit heeft geleid tot een advies inzake het tunnelboren van de Noord/Zuidlijn (zie bijlage).

Uit dit advies blijkt dat het tunnelboren onder een dichtbebouwd gebied met langs het hele tracé met ook nog een groot aantal monumenten, een huzarenstuk blijft vanwege de daaraan verbonden risico's. Uiteindelijk zal de schade die werkelijk ontstaat, naast de kleinere zettingscheuren, vooral ook afhangen van de kwaliteit van de uitvoering. Het incasseringsvermogen van de bebouwing is vrijwel uitsluitend bekeken in het licht van de kwaliteit van de funderingen. Daarbij is er ten onrechte vanuit gegaan dat de bebouwing een min of meer homogene massa betrof. In werkelijkheid bestaat deze uit gebouwen uit uiteenlopende perioden met zeer sterk verschillende bouwfysische eigenschappen, die in bepaalde combinaties op verschillende manieren op elkaar zouden kunnen reageren. In veel gevallen brengt dit extra risico's met zich mee, waardoor de uiteindelijke schade hoger zou kunnen uitvallen dan nu in de simulatiemodellen is voorzien.

De vereniging adviseert u daarom opdracht te geven tot het alsnog uitvoeren van een bouwfysisch onderzoek naar de monumenten langs het tracé. Aangezien de schade ook zal afhangen van de kwaliteit van de uitvoering dient tevens de projectorganisatie zodanig te worden verbeterd dat een hoge kwaliteit van de uitvoering beter is gegarandeerd.

Hoogachtend,
Namens de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad,

Els Agtsteribbe
voorzitter

Walther Schoonenberg
secretaris

Bijlage: Onafhankelijk advies inzake tunnelboren Noord/Zuidlijn: risico's voor de monumenten

Doelstelling:

Het bevorderen van een goed woon- en werkklimaat in de gemeente Amsterdam, in het bijzonder in de binnenstad, het ondernemen of stimuleren van activiteiten gericht op behoud en herstel van de historische bebouwing en het stedenbouwkundig karakter alsmede het verbreden van de kennis van Amsterdam.